

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius,
tel. (8 5) 266 2984, faks. (8 5) 262 5940, el. p. rastine@tm.lt,
atsisk. sąskaita LT574010051004670211 Luminor Bank AS, banko kodas 40100.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijai

2020-03- Nr.

Į 2020-03-15 Nr. 2-1039

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija pagal kompetenciją įvertino išvadai gauti pateiktus [Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo \(toliau – SEAKĮ\) Nr. VIII-2043 10, 13, 22 ir 24 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą](#) (toliau – SEAKĮ projektas), [Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso \(toliau – ANK\) 29, 31¹, 416, 420, 423, 424, 426, 427, 589, 603, 686 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą](#) (toliau – ANK projektas), [Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso \(toliau – BK\) 68 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą](#) (toliau – BK projektas) (toliau kartu – įstatymų projektai).

Dėl SEAKĮ projekto teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. SEAKĮ projekto 1 straipsnyje keičiamo SEAKĮ 10 straipsnio 3 dalies 4 punkte siūlytina vietoje žodžio „nustato“ vartoti žodį „tvirtina“.

2. SEAKĮ projekto 1 straipsnyje keičiamo SEAKĮ 10 straipsnio 13 dalyje siūloma įtvirtinti teisę tikrinantiems pareigūnams patikrinti, ar vairuotojas nėra neblaivus, apsvaigęs nuo psichiką veikiančių medžiagų. Pastebėtina, kad įstatymų projektų aiškinamajame rašte nėra atskleistos tokio siūlymo priežastys, tikslai ir uždaviniai, neįvertinta, kokių rezultatų šiuo pakeitimu tikimasi. Todėl aiškinamasis raštas tikslintinas šiuo aspektu. Be to, siūlytina įvertinti, ar, suteikiant pareigūnams papildomus įgaliojimus, neturėtų būti keičiami įstatymai, reguliuojantys tikrinančių pareigūnų veiklą. Jei tokius įstatymus reikėtų keisti, jie teiktini kaip lydimieji įstatymų pakeitimo projektai, kartu su SEAKĮ projektu.

3. Įstatymų projektų aiškinamajame rašte teigiama, kad SEAKĮ projektu siekiama *„efektyvesnio antialkoholinių variklio užraktų sistemos poveikio, keičiant sulaikytų neblaivių vairuotojų požiūrį į atsakingą vairavimą; SEAKĮ pakeitimo įstatymo projekte siūloma pakeisti 24 straipsnio 5 ir 6 dalis ir numatyti reikalavimą tokiems vairuotojams baigti vairavimo esant neblaiviam prevencijos programą, jeigu jiems numatytas draudimas vairuoti transporto priemonės, kuriose neįrengti antialkoholiniai variklio užraktai“*. Pažymėtina, kad aiškinamajame rašte neatskleistos tokio siūlymo priežastys, be to, neaišku, kodėl vairavimo esant neblaiviam prevencijos programos siejamos tik su administracinio poveikio priemone – draudimu vairuoti transporto priemonės, kuriose neįrengti antialkoholiniai variklio užraktai, t. y., kodėl ši prevencijos programa neturėtų būti taikoma visiems asmenims, kuriems buvo paskirta administracinio poveikio priemonė – teisės vairuoti transporto priemonės atėmimas.

4. SEAKĮ projekto 5 straipsnio 1 dalyje nurodytina, kad „Šis įstatymas, išskyrus šio straipsnio 2 dalį, įsigalioja 2021 m. rugsėjo 1 d.“.

Dėl ANK projekto teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija yra parengusi Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo Nr. VIII-2043 2, 10, 13, 19, 20 ir 271 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – SEAKĮ projektas) ir Lietuvos

Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 29, 33, 71, 416, 417, 424, 427, 431, 589, 603, 608, 610 ir 616 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą. Jūsų parengtas ANK projektas dubliuoja kai kuriuos Vidaus reikalų ministerijos siūlomus ANK pakeitimus (ANK 29 straipsnio 4 dalies pakeitimas iš dalies sutampa, ANK 424 straipsnio pakeitimas sutampa, ANK 603 straipsnio pakeitimas iš dalies sutampa su Vidaus reikalų ministerijos parengtais ANK pakeitimais). Siūlytina arba atsisakyti šių ANK pakeitimų, arba, siekiant teisėkūros ekonomiškumo, svarstyti galimybę apjungti ANK pakeitimų projektus.

2. ANK projekto 3 straipsnyje keičiamoje ANK 416 straipsnio 7 dalyje siūloma nustatyti, kad už šio straipsnio 6 dalyje numatytą administracinį nusižengimą privaloma skirti teisės vairuoti transporto priemonės atėmimą nuo vienu metų iki vienu metų ir šešių mėnesių, be kita ko, neturintiems teisės vairuoti transporto priemonės asmenims. Siūlytina įvertinti, ar nereikėtų analogišką poveikio priemonę taikyti taip pat asmenims, kurie padarė nurodytą administracinį nusižengimą neturėdami teisės vairuoti šios kategorijos transporto priemonę.

3. Paprastai ANK specialiosios dalies straipsniuose atsakomybė už pakartotinai padarytą veiką įtvirtinama toje straipsnio dalyje, kuri eina po straipsnio dalies, numatančios atsakomybę už pirmą kartą padarytą veiką. Todėl ANK projekto 4 straipsnio 1 dalyje dėstomą ANK 420 straipsnio 5 dalies turinį siūlytina perkelti į šio straipsnio 3 dalį, t. y. ANK 420 straipsnį papildyti nauja 3 dalimi ir atitinkamai pernumeruoti tolesnes šio straipsnio dalis. Siekiant teisinio reguliavimo nuoseklumo, atitinkamai turėtų būti tikslinama ir šio straipsnio 6 dalis.

4. Pastebėtina, kad ANK specialiosios dalies straipsnių sankcijose, nustatant baudas už pakartotinį administracinį nusižengimą, paprastai apatinė baudos riba už pakartotinį administracinį nusižengimą numatoma tokia pati, kaip viršutinė baudos riba už pirmą kartą padarytą tą patį nusižengimą. Pagal ANK 420 straipsnio 2 dalies sankciją, chuliganiškas vairavimas ir kiti šios dalies dispozicijoje nustatyti veiksmai užtraukia baudą vairuotojams nuo 450 iki 550 eurų ir neturintiems teisės vairuoti transporto priemonės asmenims – nuo 750 iki 1000 eurų. ANK projekto 4 straipsnio 1 dalyje dėstomo ANK 420 straipsnio 5 dalies sankcijoje siūloma nustatyti, kad 2 dalyje numatytas administracinis nusižengimas, padarytas pakartotinai, užtraukia baudą vairuotojams nuo 600 iki 800 eurų ir neturintiems teisės vairuoti transporto priemonės asmenims – nuo 1000 iki 1200 eurų. Atsižvelgus į tai, kad ANK 420 straipsnio 2 dalies sankcijoje nustatyta viršutinė baudos riba vairuotojams 550 eurų, siekiant teisinio reguliavimo nuoseklumo, siūlytina ANK 420 straipsnio 5 dalyje nustatyti, kad minėti veiksmai užtraukia baudą vairuotojams nuo 550 eurų.

5. ANK projekto 4 straipsnio 1 dalyje dėstomos ANK 420 straipsnio 5 dalies sankcija dėstyтина iš naujos eilutės.

6. ANK projekto lyginamojo varianto 4 straipsnio 3 dalyje keičiamo ANK 420 straipsnio 6 dalyje išbraukiamas žodis „lengvas“ rašytinas neparyškintai.

7. Kvalifikuojant veiką, ankstesnio administracinio nusižengimo padarymas gali būti aktualus iki tol, kol nesueina ANK 40 straipsnyje nustatytas terminas, todėl ANK projekto 6 straipsnyje keičiamo ANK 424 straipsnio 6 dalies dispozicijoje, po paskutinės nuorodos į šio kodekso straipsnius, siūlytina įrašyti sąlygą „jei nepraėjo vieni metai nuo paskirtos nuobaudos įvykdymo“. Taip pat siūlytina svarstyti, ar nebūtų aktualu šioje straipsnio dalyje nurodyti dar vieną veiką kvalifikuojantį požymį: „šio straipsnio 3 ar 4 dalyse nurodyti veiksmai, padaryti asmens, <...> kuris turi nepanaikintą ar neišnykusį teistumą už nusikalstamą veiką, kurią jis padarė neblaivus arba apsvaigęs nuo narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų vairuodamas transporto priemonę“.

8. Pastebėtina, kad, vadovaujantis ANK 603 straipsniu, priverstinis transporto priemonės nuvežimas taikytinas padarius ANK 424 straipsnio 2, 3, 4 dalyse (pagal ANK projektą, ANK 424 straipsnio 3, 4, 5 dalyse) numatytus administracinius nusižengimus, kas, manytina, turėtų reikšti, jog tais atvejais, kai administracinį nusižengimą, numatytą ANK 416 straipsnyje, padaro asmuo, neturintis teisės vairuoti (taip pat, kai ta teisė atimta, sustabdyta), turėtų būti traukiamas administracinė atsakomybė ne tik pagal ANK 416 straipsnio tam tikrą dalį, bet ir pagal ANK 424

straipsnio atitinkamą dalį. Todėl siūlytina įvertinti, ar ANK projekto 10 straipsnyje dėstomas ANK 603 straipsnio pildymas nuoroda į ANK 416 straipsnį nėra perteklinis.

9. ANK projekto 14 straipsnio 1 dalis dėstyta taip: „Šis įstatymas, išskyrus šio straipsnio 2 dalį, įsigalioja 2021 m. rugsėjo 1 d.“.

10. Įstatymų projektų aiškinamajame rašte nėra pateikti argumentai, kuriais remiantis siūloma keisti ANK bendrosios dalies nuostatą, nustatančią administracinio poveikio priemonės – draudimo vairuoti transporto priemones, kuriose neįrengti antialkoholiniai variklio užraktai, terminą. Pažymėtina, kad ANK projekte maksimali šios administracinio poveikio priemonės trukmė didinama nuo dviejų iki penkerių metų (administracinio poveikio priemonės vidurkis didėja net 2 kartus). Toks drastiškas draudimo vairuoti transporto priemones, kuriose neįrengti antialkoholiniai variklio užraktai trukmės didinimas turėtų būti motyvuojamas argumentais, grindžiančiais galiojančios administracinės atsakomybės nepakankamumą. Taip pat aiškinamajame rašte nėra atskleistos ANK 29 straipsnio pildymo nuorodomis į ANK 420 straipsnio atitinkamas dalis, į ANK 424 straipsnio 4 dalį (galiojančio ANK 424 straipsnio 3 dalį) priežastys.

Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad ANK specialiosios dalies straipsniuose nustatytų nuobaudų ar administracinio poveikio priemonių griežtinimas turėtų būti grindžiamas statistine informacija, atskleidžiančia konkretaus administracinio nusižengimo padarymo dinamiką per paskutinius kelerius metus, o taip pat turėtų būti vertinami pakartotinumą rodikliai, atskleidžiamos galimai netinkamo teisinio reguliavimo keliamos problemos, identifikuojančios ANK nuostatų keitimo priežastis. Pastebėtina, kad įstatymų projektų aiškinamajame rašte jokiais argumentais nėra pagrįstas administracinės atsakomybės griežtinimas pildant ANK 420 straipsnį 7 dalimi, keičiant ANK 423 straipsnio 4 dalį, 426 straipsnio 7 dalį, 427 straipsnio 2 dalį. Taip pat aiškinamajame rašte nepateikti siekio įtvirtinti griežtesnę administracinę atsakomybę už pakartotinai padarytą veiką (ANK projekto 4 straipsnio 1 dalyje siūlomas ANK 420 straipsnio papildymas nauja 5 dalimi) motyvai. Atsižvelgus į tai, siūlytina patikslinti įstatymų projektų aiškinamąjį raštą nurodytais aspektais.

Dėl BK projekto teikiame šias pastabas bei pasiūlymus:

BK projektu teikiamais BK 68 straipsnio pakeitimais siūloma įtvirtinti specialų, sugriežtintą baudžiamojo poveikio priemonės – uždraudimo naudotis specialiomis teisėmis, skyrimo terminą numatant, kad „*už BK 281 straipsnio 2, 4, 6 dalyse ar 281¹ straipsnyje numatytas padarytas nusikalstamas veikas teisė vairuoti kelių transporto priemones gali būti atimama nuo vienerių iki septynerių metų*“. Projekto autoriai aiškinamajame rašte pažymi, kad siūlomi pakeitimai yra būtinais siekiant užtikrinti, kad „*transporto priemonės pakartotinai vairavę neblaivūs ar apsvaigę ir nusikalstamą veiką padarę asmenys nebūtų švelniau baudžiami nei tie, kurie padarę administracinį nusižengimą*“. Teisingumo ministerijos vertinimu, siūlomi BK 68 straipsnio pakeitimai nėra pakankamai motyvuoti galiojančio teisinio reglamentavimo trūkumais ar spragomis bei galima netinkama šios baudžiamojo poveikio priemonės taikymo praktika, taip pat nepagrįstai sugriežtintų baudžiamąją politiką neblaivių vairuotojų atžvilgiu, kuri ir taip yra pakankamai griežta. Šiame kontekste pažymėtina, kad nėra pagrindo teigti, jog asmenys, net ir pakartotinai padarę atitinkamus ANK įtvirtintus nusižengimus, būtų baudžiami švelniau negu padarę BK įtvirtintą nusikalstamą veiką (šiuo atveju – BK 281 ar 281¹ straipsniuose įtvirtintas nusikalstamas veikas). Atkreiptinas dėmesys į tai, kad BK 68 straipsnyje įtvirtinta baudžiamojo poveikio priemonė yra tik viena iš baudžiamosios atsakomybės realizavimo formų, kuri visais atvejais yra skiriama kartu su *kriminaline bausme*. Neabejotina, kad net ir pačios švelniausios sankcijų rūšys (pavyzdžiui, baudos bausmės dydis už lengviausią iš aptariamų nusikaltimų svyruoja nuo 20 (1000 Eur) iki 750 (37 500 Eur) MGL dydžio), įtvirtintos aptariamuose straipsniuose, dėl savo griežtumo pobūdžio ir laipsnio negali būti prilyginamos ANK įtvirtintoms piniginiams sankcijoms bei administracinio poveikio priemonėms, ypač atkreipiant dėmesį į tai, kad už aptariamų nusikalstamų veikų padarymą gali būti skiriamas realus laisvės atėmimas, kuris BK 281 straipsnyje įtvirtintų veikų kontekste gali siekti net iki 10 metų laisvės atėmimo (BK 281 straipsnio 6 dalis). Kartu pažymėtina ir tai, kad ANK jau šiuo metu atitinkamais atvejais numato galimybę skirti ilgesnį specialios teisės – teisės

vairuoti transporto priemonę, atėmimo terminą (pavyzdžiui, ANK 426 straipsnio 7 dalis numato galimybę aptariamą teisę atimti nuo 3 iki 5 metų), negu įtvirtintas BK 68 straipsnyje (nuo 1 iki 5 metų), tačiau vien aptariamą baudžiamojo poveikio priemonės termino ribos negali suponuoti išvados, kad ANK yra įtvirtinta griežtesnė atsakomybės forma. Taip pat pažymėtina ir tai, kad BK 281¹ yra įtvirtintas nesunkus tyčinis nusikaltimas, kuris ne tik sukuria prielaidas skirti *laisvės atėmimo bausmę* asmenims, kurie tiesiog *atsisako pasitikrinti blaivumą* (kas ilgą laiką buvo laikoma administraciniu nusižengimu), bet ir tokiam asmeniui užtraukia teistumą, kas ženkliai apsunkina tokio asmens teisinę padėtį, atitinkamais atvejais neleidžia tokio asmens laikyti turint nepriekaištingą reputaciją. Atsižvelgiant į tai, Teisingumo ministerija neabejoja, kad asmenys (ypatingai neblaivūs vairuotojai), patraukti baudžiamojon atsakomybėn pagal BK 281 ir 281¹ straipsniuose įtvirtintas nusikalstamas veikas, visuomet yra ženkliai griežčiau baudžiami, todėl dar labiau griežtinti baudžiamąją politiką šių asmenų atžvilgiu, būtinybės bei pakankamo pagrindo nemato. Taip pat manytina, kad BK projektu siūlomi pakeitimai iš esmės tik formaliai sugriežtintų teisės vairuoti atėmimo taikymą, kadangi yra didinamas tik maksimalus šios baudžiamojo poveikio priemonės skyrimo terminas, kuris ir šiuo metu praktikoje yra skiriamas tik išimtiniais atvejais. Atsižvelgiant į tai, aptariamą teisės atėmimo maksimalaus termino pakėlimas iki 7 metų, nedidinant minimalaus termino (pavyzdžiui, kaip BK 68² straipsnio atveju buvo pakelta tiek žemutinė, tiek viršutinė skirtino termino riba vietoj 1–5 metų, iki 3–7 metų), vargu ar šios baudžiamojo poveikio priemonės skyrimo praktiką ženkliai pakeistų. Todėl, BK projektu siūlomi pokyčiai kvestionuoti ir pridėtinės vertės stokos kontekste. Kartu pabrėžtina ir tai, kad iš esmės analogišku pagrindu 2019 m. sausio 11 d. įstatymu Nr. XIII-1929 (toliau – Įstatymas Nr. XIII-1929) jau buvo sugriežtintas BK 68 straipsnyje įtvirtintas baudžiamojo poveikio priemonės maksimalus terminas (nuo 3 iki 5 metų), kas iš esmės reikštų, kad vos per dvejus metus iš esmės analogiškais argumentais aptariama baudžiamojo poveikio priemonė būtų sugriežtinta net du kartus, kas, Teisingumo ministerijos vertinimu, neatitiktų nuoseklios, logiškos proporcingos teisėkūros bei baudžiamosios politikos formavimo principų. Be to, šiame kontekste pažymėtina, kad Įstatymu Nr. XIII-1929 baudžiamoji atsakomybė už neblaivų vairavimą taip pat buvo ženkliai sugriežtinta pakeičiant BK 281¹ straipsnyje įtvirtinto nusikaltimo sudėtį, įtvirtinant šiame straipsnyje neatsargią kaltės formą, taip pat numatant baudžiamosios atsakomybės taikymo galimybę ne tik už vairavimą esant neblaiviam, bet ir už atsisakymą tikrintis blaivumą.

Atsižvelgiant į tai, teigtina, kad BK projekto autorių siūloma valstybės baudžiamąją politiką griežtinanti išimtis BK 68 straipsnyje nėra tinkamai pagrįsta galiojančio baudžiamosios atsakomybės reglamentavimo nepakankamumu ar spragomis ir (ar) aptariamą baudžiamojo poveikio priemonės praktinio taikymo trūkumais, kartu kelianti pagrįstas abejones dėl baudžiamojo įstatymo analogiškų normų griežtinimo per labai trumpą laikotarpį proporcingumo ir pridėtinės vertės.

Teisingumo ministrė

Evelina Dobrovolska